

OPIS SYSTEMU ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W BANKU SPÓŁDZIELCZYM W TRZEBIESZOWIE

Bank, zgodnie z przepisami Ustawy Prawo bankowe posiada system zarządzania, na który składają się system zarządzania ryzykiem, system kontroli wewnętrznej, a także odpowiednia polityka wynagrodzeń wspierająca kulturę ryzyka (zarządzania ryzykiem).

System zarządzania obejmuje procedury anonimowego zgłaszania wskazanemu Członkowi Zarządu, a w szczególnych przypadkach – Radzie Nadzorczej Banku, naruszeń prawa oraz obowiązujących w Banku procedur i standardów etycznych.

Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się zgodnie ze „Strategią działania Banku Spółdzielczego w Trzebieszowie” oraz „Strategią zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku Spółdzielczym w Trzebieszowie” przyjętymi przez Zarząd i zatwierdzonymi przez Radę Nadzorczą. „Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka (...)” zawiera cele definiujące apetyt na ryzyko Banku, rozumiany jako maksymalny akceptowalny poziom ryzyka jaki Bank może ponieść.

Bank określając strategię zarządzania ryzykiem oraz apetyt na ryzyko uwzględnia w szczególności cele działalności i strategię zarządzania, model biznesowy, wszystkie istotne ryzyka powstałe w związku z prowadzoną przez Bank działalnością, poziom funduszy własnych, obowiązujące Bank normy ostrożnościowe oraz politykę wynagrodzeń.

Uszczegółowieniem zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka są regulacje wewnętrzne w postaci Polityk zatwierdzonych przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku oraz instrukcje i regulaminy zatwierdzone przez Zarząd, obejmujące obszary ryzyka, które Bank uznał za istotne.

Struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem

1. W procesie zarządzania ryzykiem, strategiczne cele określa Rada Nadzorcza, która ocenia skuteczność działań Zarządu Banku, mających za zadanie zapewnienie efektywności procesu zarządzania ryzykiem.

2. W Banku funkcjonuje zorganizowany proces zarządzania ryzykiem, w którym uczestniczą organy Banku, wyznaczone komitety i komórki organizacyjne oraz pracownicy.
3. Struktura organizacyjna Banku umożliwia skuteczne zarządzanie i kontrolę ryzyka na wszystkich poziomach zarządzania:
 - 1) **poziom pierwszy** (pierwsza linia obrony przed ryzykiem) - zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej, bieżące zarządzanie ryzykiem przez wszystkie jednostki i komórki organizacyjne Banku odpowiedzialne za działalność biznesową, zapewniające właściwe stosowanie mechanizmów kontroli ryzyka i bieżące zapewnianie zgodności działania z obowiązującymi przepisami prawa, a także regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi;
 - 2) **poziom drugi** (druga linia obrony przed ryzykiem) - którą stanowi zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, niezależnie od zarządzania ryzykiem, o którym mowa w pkt. 1 - działalność stanowiska ds. ryzyk (druga linia obrony przed ryzykiem obejmuje również działalność stanowiska ds. zgodności);
 - 3) **poziom trzeci** (trzecia linia obrony przed ryzykiem) - którą stanowi audyt wewnętrzny sprawowany przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.
4. W Banku zachowana jest zasada rozdzielenia odpowiedzialności za zarządzanie obszarami działalności Banku generującymi ryzyko, monitorującymi poziom ryzyka i kontrolującymi ryzyko, przy uwzględnieniu charakteru, skali i złożoności prowadzonej działalności Banku.
5. Zmiany dokonywane w strukturze organizacyjnej Banku są uzasadnione i zaplanowane z uwzględnieniem konieczności przeprowadzenia przeglądu obowiązujących regulacji wewnętrznych w celu zapewnienia spójności wprowadzanych zmian z przepisami prawa i przyjętymi założeniami w zakresie zarządzania ryzykiem.
6. Pracownicy Banku na wszystkich szczeblach organizacyjnych mają dostęp do wewnętrznych regulacji w zakresie zarządzania ryzykiem i znają zasady oraz zakres zadań poszczególnych komórek i jednostek organizacyjnych w zakresie zarządzania ryzykiem.
7. Zasady i procedury zarządzania ryzykiem obejmują pełny zakres działalności Banku.
8. Członkiem Zarządu nadzorującym zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku jest Prezes Zarządu.
9. Zarządzanie ryzykiem jest zorganizowane w sposób umożliwiający zapobieganie konfliktom

interesów i powiązaniom personalnym poprzez odpowiednie kształtowanie struktury organizacyjnej, podziału zadań i zasad podejmowania decyzji.

Proces zarządzania ryzykiem

1. Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy:
 - 1) dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu;
 - 2) stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki;
 - 2) monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka, w tym norm płynnościowych;
 - 3) szacowanie wymogów kapitałowych na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka;
 - 4) analiza pokrycia wymogów kapitałowych funduszami własnymi, z uwzględnieniem buforów kapitałowych;
 - 5) uwzględnienie efektów pomiaru ryzyka w metodach szacowania wymogów kapitałowych, z uwzględnieniem buforów kapitałowych;
 - 6) agregacja procesów szacowania wymogów kapitałowych z procesami zarządzania ryzykiem w Banku;
 - 7) raportowanie wyników oceny ryzyka oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej, zgodnie z Instrukcją Sporządzania Informacji Zarządczej;
 - 8) audyt skuteczności zarządzania ryzykiem w Banku;
 - 9) wykorzystywanie przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą wyników kontroli wewnętrznej i audytu do bieżącego zarządzania oraz nadzoru nad zarządzaniem Bankiem.

2. Bank w ramach oceny procesu szacowania kapitału wewnętrznego określa mapę ryzyka istotnego w oparciu o analizę jakościowych i ilościowych kryteriów istotności ryzyk, z uwzględnieniem modelu biznesowego Banku. Występujące w działalności Banku ryzyka to:
 - 1) ryzyko kredytowe,
 - 2) ryzyko koncentracji,
 - 3) ryzyko płynności i finansowania;
 - 4) ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej;
 - 5) ryzyko rynkowe (walutowe);
 - 6) ryzyko operacyjne;
 - 7) ryzyko braku zgodności;
 - 8) ryzyko kapitałowe (niewypłacalności);
 - 9) ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej;

10) ryzyko biznesowe (w tym wyniku finansowego), będące pochodną pozostałych ryzyk, zarządzane w procesie planowania;

11) ryzyko utraty reputacji,

oraz inne ryzyka uznane przez Bank za istotne, na podstawie procedury „Zasady oceny adekwatności kapitałowej (ICCAP) (...)”.

Z uwagi na charakter i zakres prowadzonej działalności, najbardziej znaczącym rodzajem ryzyka w Banku jest ryzyko kredytowe obejmujące ryzyko koncentracji oraz ryzyko wynikające z mniejszej niż założona przez Bank skuteczności stosowanych w Banku technik ograniczania ryzyka kredytowego.

3. Proces zarządzania ryzykiem w Banku obejmuje następujące działania:

- 1) **identyfikacja ryzyka** – polega na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł zagrożeń związanych z ryzykiem oraz oszacowaniu wielkości potencjalnego wpływu danego rodzaju ryzyka na sytuację finansową Banku. W ramach identyfikacji ryzyka określone są te rodzaje ryzyka, które uznawane są za istotne w działalności Banku, a także sporządza się prognozy i plany uwzględniające przewidywany poziom ryzyka;
- 2) **miar ryzyka** – pomiar ryzyka obejmuje definiowanie miar ryzyka adekwatnych do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych oraz dokonania kwantyfikacji ryzyka za pomocą ustalonych miar;
- 3) **ocena/szacowanie ryzyka** - polega na określeniu siły wpływu lub zakresu ryzyka z punktu widzenia realizacji celów zarządzania ryzykiem, w ramach pomiaru ryzyka przeprowadza się testy warunków skrajnych na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka,
- 4) **monitorowanie ryzyka** – polega na monitorowaniu odchylenia realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, wydanych rekomendacji i zaleceń). Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością adekwatną do istotności danego rodzaju ryzyka oraz jego zmienności,
- 5) **raportowanie ryzyka** – polega na cyklicznym informowaniu organów Banku o wynikach pomiaru ryzyka, podjętych działaniach i rekomendacjach działań. Zakres, częstotliwość oraz forma raportowania są dostosowane do szczebla zarządczego odbiorców,
- 6) **stosowanie mechanizmów kontrolujących i ograniczających ryzyko** - zidentyfikowany, zmierzony lub oszacowany poziom ryzyka - polega w szczególności na przyjmowaniu regulacji wewnętrznych, określaniu poziomu tolerancji na ryzyko, ustalaniu wysokości

limitów i wartości progowych, wydawaniu zaleceń, podejmowaniu decyzji o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem.

4. W procesie zarządzania ryzykiem w Banku główną rolę pełnią: Rada Nadzorcza, w tym Komitet Audytu, Zarząd Banku, stanowiska ds. ryzyk, stanowiska ds. monitoringu i klasyfikacji i pozostałe komórki organizacyjne.

5. Rada Nadzorcza w zakresie zarządzania ryzykiem:

- 1) sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność, w tym również sprawuje nadzór nad adekwatnością i skutecznością systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem systemów informatycznych i bezpieczeństwem informacji;
- 2) zatwierdza *Strategię działania Banku, Strategię zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka*, w tym zasady stabilnego i ostrożnego działania Banku, a także apetyt/tolerancję na ryzyko;
- 3) sprawuje nadzór nad zgodnością polityk Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze Strategią i planem finansowym Banku;
- 4) zatwierdza strukturę organizacyjną, dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;
- 5) zapewnia wybór członków Zarządu, posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji;
- 6) przyjmuje odpowiednie informacje sprawozdawcze i wyniki kontroli wewnętrznej; na ich podstawie podejmuje decyzje o potrzebie podjęcia działań w reakcji na stwierdzone nadmierne narażenie na ryzyko;

6. W ramach Rady Nadzorczej został powołany Komitet Audytu, którego głównym zadaniem jest m.in. monitorowanie skuteczności systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem na podstawie otrzymanych od Zarządu informacji z zakresu oceny ryzyka, sposobie identyfikacji i monitorowania ryzyka, zwiększonej ekspozycji na dane ryzyko oraz dokonywanie oceny kroków, jakie zostały podjęte w celu zmniejszenia danego ryzyka.

7. Zarząd w zakresie zarządzania ryzykiem:

1) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację pisemnych strategii, polityk oraz regulacji wewnętrznych dotyczących identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka w zakresie:

- a) systemu zarządzania ryzykiem,

- b) systemu kontroli wewnętrznej,
 - c) szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania i planowania kapitałowego;
- 2) odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej, procesu szacowania kapitału wewnętrznego, dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz za nadzór nad efektywnością tych procesów;
 - 3) odpowiada za właściwe ustalenie całkowitego wymaganego poziomu kapitału na pokrycie wszystkich istotnych rodzajów ryzyka i jego jakościową ocenę;
 - 4) wprowadza, zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;
 - 5) wprowadza podział zadań realizowanych w Banku, który zapewnia niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej, skutkującej podejmowaniem ryzyka przez Bank;
 - 6) zatwierdza rodzaje limitów wewnętrznych oraz ich wysokość, dostosowaną do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku;
 - 7) odpowiada za przejrzystość działań Banku, a w szczególności za:
 - a) ujawnianie informacji na temat działalności Banku, pozwalających na ocenę skuteczności działania Rady Nadzorczej i Zarządu w zakresie zarządzania Bankiem, monitorowania bezpieczeństwa jego działalności i na ocenę sytuacji finansowej;
 - b) zapewnienie zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa i regulacjami ostrożnościowymi Komisji Nadzoru Finansowego;
 - c) zapewnienie, że Bank prowadzi politykę służącą zarządzaniu wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka w działalności i posiada regulacje wewnętrzne w tym zakresie;
 - 8) odpowiada za bezpieczeństwo informacji i systemów informatycznych;
 - 9) uwzględnia rezultaty badań prowadzonych przez audyt wewnętrzny sprawowany przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS oraz biegłych rewidentów przy podejmowaniu decyzji w ramach zarządzania Bankiem.
8. W ramach podziału zadań w Zarządzie, Prezes Zarządu pełni nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem istotnym w działalności Banku. W zakresie swoich zadań związanych z nadzorem nad zarządzaniem ryzykiem istotnym, Prezes Zarządu odpowiada za funkcjonowanie systemu

zarządzania ryzykiem w obrębie całego Banku, w tym za funkcjonowanie systemu informacji zarządczej w zakresie ryzyka.

9. Rada Nadzorcza Banku i Zarząd Banku jako organy kolegialne dają rękojmię właściwego zarządzania ryzykiem, a ogólny skład organów Banku odzwierciedla odpowiednio szeroki zakres kompetencji (doświadczenie zawodowe, odbyte szkolenia i kursy), tak aby możliwy był odpowiedni nadzór nad ryzykiem.

10. W systemie zarządzania ryzykiem samodzielne stanowiska ds. ryzyk, jako drugi poziom zarządzania odpowiedzialne są głównie za:

- a) identyfikację, ocenę, kontrolę, monitorowanie i raportowanie ryzyka powstałego w związku z prowadzoną działalnością, w tym szacowanie kapitału wewnętrznego;
- b) monitorowanie przestrzegania przyjętych w Banku limitów wewnętrznych oraz apetytu na ryzyko;
- c) sporządzanie analiz będących podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych ograniczających ryzyko;
- d) opracowywanie projektów strategii, polityk i regulacji wewnętrznych dotyczących zarządzania ryzykiem oraz adekwatności kapitałowej, a także za ich okresową weryfikację;
- e) opracowanie testów warunków skrajnych i ich okresowe wykonywanie oraz planów awaryjnych w zakresie poszczególnych rodzajów ryzyk.
- f) opracowywanie i aktualizację metodyki oceny zdolności kredytowej klientów detalicznych.

11. W systemie zarządzania ryzykiem stanowiska weryfikatorów kredytowych jako drugi poziom zarządzania odpowiedzialne są głównie za:

- a) dokonywanie analizy i oceny zdolności kredytowej na moment rozpatrywania wniosków kredytowych, oceny adekwatności proponowanych zabezpieczeń, a także weryfikacji transakcji/dokumentacji kredytowej tj. poprawności przygotowanej opinii, propozycji decyzji kredytowej;
- b) współpraca przy tworzeniu wewnętrznych regulacji kredytowych oraz dokonywanie przeglądu i aktualizacji procedur kredytowych obejmujących ocenę indywidualnego ryzyka kredytowego, w tym głównie metodyk oceny zdolności kredytowej klientów instytucjonalnych.

12. W systemie zarządzania ryzykiem stanowiska ds. monitoringu i klasyfikacji jako drugi poziom zarządzania są odpowiedzialne głównie za:

- a) dokonywanie niezależnego przeglądu klasyfikacyjnego portfela kredytowego Banku;
- b) dokonywanie okresowego przeglądu i aktualizacji wartości zabezpieczeń, w tym nieruchomości,
- c) dokonywanie monitoringu udzielonych kredytów zgodnie z procedurami Banku, w tym:
 - identyfikacja przesłanek utraty wartości ekspozycji kredytowych poprzez ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorców i ocenę ekspozycji kredytowych pod względem terminowości spłat,
 - wnioskowanie w sprawie tworzenia i rozwiązywania rezerw celowych,
- d) prowadzenie dokumentacji z zakresu przeprowadzonych analiz w ramach monitoringu poszczególnych ekspozycji kredytowych, w tym monitoringu zabezpieczeń.

13. W procesie zarządzania ryzykiem oprócz Rady Nadzorczej i Zarządu Banku, biorą udział inne komórki organizacyjne, które uczestnicząc w procesie zarządzania ryzykiem realizują cele zawarte w „Strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka (...)”, zgodnie z „Regulaminem Organizacyjnym (...)” w ramach przypisanych im zadań w strukturze organizacyjnej Banku oraz w procedurach wewnętrznych, dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Pozostałe komórki organizacyjne odpowiedzialne są głównie za:

- a) sprzedaż produktów bankowych;
- b) zarządzanie nadwyżkami środków;
- c) wypełnianie obowiązków sprawozdawczych dla odbiorców zewnętrznych;
- d) opiniowanie transakcji kredytowych pod kątem ponoszonego przez Bank ryzyka;
- e) zarządzanie i monitorowanie ekspozycjami nieobsługiwanymi i restrukturyzowanymi oraz podejmowanie czynności windykacyjnych, gromadzenie danych dotyczących stopnia odzysków z zabezpieczeń.

14. Pozostałe komórki organizacyjne i pracownicy Banku, w tym placówki biznesowe jako pierwszy poziom zarządzania, mają obowiązek przestrzegania zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, obowiązującymi w Banku w formie wewnętrznych regulacji i zaleceń, uczestnictwa w postępowaniu wyjaśniającym przyczyny wystąpienia zdarzeń generujących ryzyko oraz raportowaniu tych zdarzeń.

15. Bank stosuje metody identyfikowania i pomiaru ryzyka związanego z jego działalnością dostosowaną do profilu, skali i złożoności ryzyka. W przypadku wątpliwości w zakresie poziomu ryzyka stosuje się podejście z zachowaniem maksymalnego stopnia ostrożności.

Częstotliwość pomiaru ryzyka dostosowana jest do wielkości oraz charakteru poszczególnych rodzajów ryzyka w działalności Banku.

Metody lub systemy pomiaru ryzyka, a w szczególności ich założenia, są poddawane okresowej ocenie uwzględniającej testowanie i weryfikację historyczną. Przegląd i aktualizacja metod lub systemów pomiaru ryzyka przeprowadzane są wraz z przeglądem procedur dotyczących zarządzania ryzykiem. W ramach pomiaru ryzyka Bank przeprowadza testy warunków skrajnych. Bank dokłada staranności, aby założenia przyjmowane w przeprowadzanych testach warunków skrajnych były właściwe i dawały podstawy rzetelnej oceny ryzyka, zapewniały lepsze zrozumienie profilu ryzyka Banku i wsparcie dla planowania kapitałowego.

Zakres testów dotyczących pomiaru ryzyka w ramach kapitałowych testów warunków skrajnych umożliwia wiarygodną ocenę podatności kapitału na skrajnie niekorzystne i nagłe zdarzenia.

16. W Banku obowiązują odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku.

Limity wewnętrzne ustalane są w nawiązaniu do celów strategicznych Banku i planów finansowych oraz uwzględniają przede wszystkim ogólną sytuację Banku, wyniki testów warunków skrajnych, alokację kapitału wewnętrznego na poszczególne ryzyka, a także dane historyczne w zakresie ich poziomu kształtowania się i wykorzystania.

Procedury wewnętrzne określają zasady ustalania i aktualizowania wysokości limitów oraz częstotliwość monitorowania ich przestrzegania i raportowania. Poziom limitów wewnętrznych jest dostosowany do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku oraz do poziomu limitów ustalonych w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS. Analizy będące podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych są sporządzane w formie pisemnej. Przyjęte rodzaje limitów wewnętrznych, dotyczących poszczególnych rodzajów ryzyka oraz ich wysokość zatwierdza Zarząd Banku.

Procedury wewnętrzne dotyczące zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka określają wskaźniki ostrzegawcze dla poszczególnych limitów. Za wartość ostrzegawczą Bank przyjął w większości limitów, wykorzystanie wskaźnika na poziomie 90%. Procedury wewnętrzne określają sposób postępowania w przypadku przekroczenia limitów wewnętrznych. Przekroczenia limitów wewnętrznych są monitorowane i poddawane szczegółowej analizie – zadania te wykonują komórki

organizacyjne wskazane w procedurach szczegółowych dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, w tym głównie stanowiska ds. ryzyk.

17. Podstawę monitorowania procesu zarządzania ryzykiem w Banku stanowi formalnie ustanowiony system informacji zarządczej. Bank wdraża i utrzymuje system informacji zarządczej zapewniający otrzymywanie przez Radę Nadzorczą, Zarząd, a także odpowiednie komórki i jednostki organizacyjne aktualnej informacji o ryzyku zidentyfikowanym w obecnej lub przyszłej działalności Banku, charakterze, skali i złożoności ryzyka oraz działaniach podejmowanych w ramach zarządzania tym ryzykiem.

18. W celu ułatwienia procedury przeglądu i podejmowania decyzji oraz zapobiegania decyzjom mogącym nieświadomie zwiększać ryzyko, Bank zapewnia skuteczne przekazywanie informacji na temat ryzyka w zakresie:

- 1) rodzajów i wielkości ryzyka w działalności Banku;
- 2) profilu ryzyka;
- 3) stopnia wykorzystania limitów wewnętrznych;
- 4) wyników testów warunków skrajnych;
- 5) skutków decyzji w zakresie zarządzania ryzykiem.

Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością umożliwiającą dostarczenie informacji o zmianach profilu ryzyka Banku. Zakres oraz szczegółowość sprawozdań wewnętrznych jest dostosowana do rodzaju raportowanego ryzyka oraz odbiorców informacji. Rzetelność, dokładność oraz aktualność dostarczanych informacji zapewnia wprowadzony w Banku system kontroli wewnętrznej.

*/-/ Zarząd Banku Spółdzielczego
w Trzebieszowie*

